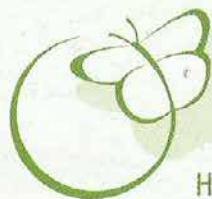

Waardzegger

voor?

- In onze achtertuin
- Het groene verleden
- Bedrijventerrein HW
- Orchideeën
- De muis is dood

HWL

Hoekschewaards Landschap

Herfst 2010

Colofon

Waardzegger is een uitgave van

Hoekschewaards Landschap,

Vereniging voor behoud en ontwikkeling van
natuur en landschap in de Hoeksche Waard.

Versijning: ieder kwartaal

ISSN 1389-7454

Oplage: 1.750

Lidmaatschap € 20,00 per jaar

Ledenadministratie HWL

postbus 1080

3260 AB Oud-Beijerland

ledenadministratie@hwl.nl

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Zalmpad 11 Oud-Beijerland

telefoon: 0186-621 888

Beheerder: Merijn van den Hoogenhoff

kantoor@hwl.nl

Nationaal Landschap Centrum

Veerweg 1c Numansdorp

Telefoon: 0186 653 512

Beheerder: Cees Mesker 06 - 12 966 131

redactie@nationaallandschapcentrum.nl

Openingstijden

Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt

Dinsdag t/m vrijdag 10.00 tot 17.00 uur

Zaterdag en Zondag 12.00 tot 17.00 uur

Nationaal Landschap Centrum

Dinsdag t/m zondag 12.00 tot 17.00 uur

HWL en NLC op Internet:

www.hwl.nl

www.nationaallandschapcentrum.nl

Dagelijks Bestuur

Joost Kievit (voorzitter) 078 673 1522

Jan van Alebeek (secretaris) 0186 619 379

Guus van der Pal 0186 573 705

(penningmeester)

IN DIT NUMMER:

- Van de redactie
- Nieuwe werkgroep natuurfotografie
- Succes met de boerenwaluw
- Waar doe je het voor
- Wat is dat?
- Onmisbaar
- In onze achtertuin
- Het groene verleden
- Stages
- Vogelnieuwtjes
- Bedrijventerrein HW
- Orchideeën
- De muis is dood
- Activiteitenprogramma
- In herinnering
- Prikbord, Egelopvang stopt!
Vooraankondiging excursies

Redactie:

Aad Bruijnzeel

Hanny Willemstein

Jan Plaisier

Iris van der Vlerk (eindredactie)

redactie@hwl.nl

Kopij winternummer

inleveren vóór 1 november 2010

Aanleveren kopij

Als aparte bijlage ('attachment') bij een e-mail. Bij voorkeur in Word
Foto's tenminste 1024 pixels breed

Informatie:

Iris van der Vlerk:

Tel: 076 564 99 99

redactie@hwl.nl

Drukkerij
Vanderstoep bv

Tel.: 078 674 11 88 – E: vdstoep@tiscali.nl

VAN DE REDACTIE

Iris van der Vlerk

Half augustus; de twintigste oeverloop is net voorbij, de gierzwaluwen zijn al weer op de wieden gegaan.

De oeverlopers hebben het weer volbracht. Drie dagen lang hebben zij zich in het zweet gelopen, nog met veel plezier ook. Met het weer hebben ze het enorm getroffen, twee dagen lang zon, de laatste dag bewolkt met veel wind.

Wat de gierzwaluwen betreft: in april kijk ik al naar ze uit, wanneer komt de eerste melding binnen en waar komt die vandaan. Vanaf het moment dat ze er zijn horen ze er helemaal bij, het geluid is onmiskenbaar maar gaat na verloop van tijd op in de dagelijkse geluiden. Tot het ineens tot me doordringt dat ik ze niet meer hoor, ze zijn al weg, jammer, gelukkig komen ze volgend jaar weer.

Hoewel dat niet vanzelfsprekend is want de gierzwaluw wordt bedreigd omdat er veel nestgelegenheid verdwijnt door slopen en renoveren van oude panden.

De herfst komt er weer aan, ook dat is iets dat heel geleidelijk gaat. Ongemerkt wordt het eerder donker.

Ineens beseft ik dat het al om half 10 's

avonds begint te schemeren.

Het wordt al weer frisser en dan die spinnen! Ineens hangen overal webben. De webben zijn niet erg, maar die draden!

Met mijn handen voor mij uit om maar geen spinnendraden op mijn gezicht en armen te voelen baan ik me een weg over het pad door de tuin. Ja ik ben een natuurliefhebber en ik ben zeker niet bang van spinnen. Ik trek ze niet door de wc als ik ze in huis aantref, ik breng ze in vrijheid, maar die draden daar gruw ik van. Hoewel het web op zich een prachtige aanblik biedt, zeker wanneer het door de zon beschenen wordt of er zich waterdruppels aan hechten.

De hommels zijn nog actief in de tuin, die lijken geen haast te maken. Laatst zag ik een "wit" exemplaar. Bestaan er nu ook al albinohommels? Dichterbij zag ik dat het een met stuifmeel bestoven hommel was. Eind september zullen ook de koninginnenhommels al een plekje hebben gezocht om te overwinteren. Het gewone hommelvolk sterft uit.

Voor u staan er in de winter periode verschillende activiteiten op het programma, voor elk wat wils.

Zin in een excursie, lezing, workshop, symposium of knotten? Het kan allemaal bij HWL zie het overzicht achterin!

WERKGROEP NATUURFOTOGRAFIE

Aad Bruijnzeel

Sinds mei is het HWL een nieuwe werkgroep rijker, de werkgroep Natuurfotografie.

Het idee voor deze werkgroep is ontstaan toen bleek enkele HWL-leden nogal enthousiast (fanatiek) fotografeerden en zij bij ontmoetingen graag leerzame ervaringen uitwisselden.

Er bleek behoefte te zijn aan regelmatige contacten met gelijkgestemden. Vandaar dat Mario Kunst en ik dit initiatief hebben genomen.

De werkgroep heeft tot doel om kennis en ervaringen op het gebied van natuur en landschapsfotografie te delen en uit te wisselen.

Om haar doelstellingen te bereiken organiseert de werkgroep activiteiten en bijeenkomsten waarbij verschillende thema's aan de orde komen. Zo zijn we al bezig geweest met macro fotografie en het fotograferen van vlinders en libellen. Natuur laat zich moeilijk dwingen.

Ondanks het ideale weer lieten vlinders en libellen zich nauwelijks zien. Naast de buiten activiteiten worden er ook bijeenkomsten georganiseerd om recent fotowerk te bespreken en elkaar tips en feedback te geven.

We verwachten dat het fotowerk van de werkgroep ook de andere werkzaamheden van HWL zal gaan ondersteunen met kwalitatief hoogwaardig fotomateriaal.

Naast interessant en leerzaam dienen de activiteiten ook vooral leuk te zijn. Omdat de werkgroep nog zo nieuw is hebben we geen last van ingesleten paden of gewoontes. Ieder nieuw idee is welkom en we zijn niet bang om gewoon iets uit te proberen.

De werkgroep staat open voor leden van HWL en telt op dit moment zo'n 16 deelnemers/belangstellenden.

Deelname aan activiteiten is geheel vrijblijvend. Uitnodigingen worden verstuurd via een mailinglijst.

Geïnteresseerden kunnen zich bij mij aanmelden, stuur een mail naar: aad@bruijnzeel.com. De werkgroep heeft een eigen ruimte op www.hwl.nl.

De mooiste foto van 18-7-2010

Foto: Jannie Dam

SUCCES MET BOERENZWALUW

Joost Kievit

Op mijn erf aan de Boendersweg in 's-Gravendeel staat een stal voor Anna, m'n trekpaard waarop ik wekelijks een rondje door de polders doe. Het is een zogenaamde inloopstal, dus altijd open. Voor zwaluwen is er genoeg ruimte over, maar die komen er niet op af.

Afgelopen winter kwam ik in contact met een zwaluwdeskundige. We dachten dat het mogelijk moest zijn om Boerenzwaluwen in de stal te krijgen, maar dat de stal te licht was. Ik ging dus aan de slag om de boel te verduisteren. Onder de licht doorlatende golfplaten maakte ik een houten plafond en met nog wat maatregelen werd het schemerig boven in de stal. Met nog enkele steuntjes om de nestbouw makkelijker te maken, was ik klaar voor ontvangst. In het vroege voorjaar

bleef het stil in mijn stal, maar wat later in de tijd zagen we enkele exemplaren een rondje doen en kennelijk de boel verkennen. Het was net een droge periode dus heb ik ook nog voor bouw materiaal gezorgd. In de groentetuin een stukje plastic van een vierkante meter ingegraven in een soort kommetje. Iedere paar dagen een emmer water erop en afwachten. Mijn zwaluwen maakten driftig gebruik van het bouw materiaal, maar ook andere soortgenoten uit de buurt kwamen shoppen in mijn tuin.

Kortom we hebben een nest van een Boerenzwaluw in de stal en als ik buiten ben, zie ik de hele dag zwaluwen om me heen die met regelmaat met een enorme snelheid de stal induiken. Prachtig gezicht. Volgend jaar rekenen we op meer nesten. Wie meer over zwaluwen wil weten kan terecht op www.zwaluwen.info

WAAR DOE JE HET VOOR?

Dick Bussing.

Als kersvers bestuurslid voor voorlichting en communicatie vroeg ik mij dit voorjaar af, hoe het toch komt dat HWL zo'n grote organisatie is, met bijna 400 vrijwilligers en wel 30 werkgroepen. Vanuit welke motivatie doen al die mensen eigenlijk hun werk? Omdat je er zoveel waardering voor krijgt, omdat je zo dicht bij huis aan een goed doel kan werken, of omdat je kan samenwerken met gelijkgestemden?

Tot dan hield ik mij voornamelijk bezig met mijn eigen motivatie en zelfs daar dacht ik niet zo bij na.

Ik vond het gewoon leuk om bezig te zijn met ruimtelijke ordening (werkgroep Planologie) en het promoten van het nationaal landschap (beheercommissie NLC en gidsencursus). Die taken passen wel bij me, leuke mensen en ik kan er mijn energie in kwijt. Ik krijg er zelfs energie van.

Wanneer ik er met andere vrijwilligers over praat, merk ik dat liefde voor de natuur en het landschap een belangrijke drijfveer is, ook al wordt het zo fraai niet genoemd.

Het gevoel dat je bijdraagt de Hoeksche Waard mooi te houden of te maken, heeft daarmee van doen.

Als je actief betrokken bent geraakt via bijvoorbeeld excursie, waarnemingen of beheer, voel je je een beetje eigenaar van het landschap. Net zoals je na het knotten kijkt naar jouw bomen, hoe mooi ze er weer bijstaan.

Het landschap ben je zelf, vrijwilligers kunnen met trots en passie vertellen over de activiteiten die ze hebben georganiseerd of de verhalen waarmee ze anderen enthousiast hebben gemaakt. Het verhaal vertellen over de Hoeksche Waard, was niet voor niets aanleiding om nationaal landschapsgidsen te gaan opleiden. Het initiatief bleek een schot in de roos.

Wat bind je nu aan de vereniging HWL? Al die vrijwilligers werken korte of langere tijd binnen dat georganiseerde verband. HWL is een open algemene vereniging voor iedereen. Onderschrijf je de doelstelling (werken aan bescherming en ontwikkeling van natuur en landschap) en vind je de werkgroep of taak die bij je past, dan ben je welkom.

Of je je inspiratie en passie in het leven en je vrije tijd nu ontleent aan een geloof, aan verbondenheid met moeder natuur, grootvader aarde, de mens of god, bij de vereniging kan ieder zich gemakkelijk thuis voelen.

Het gevoel dat je niet alleen staat en het werk samen doet, geeft zelfvertrouwen, zo blijkt.

Clubliefde? Zo fraai noemen we het niet, maar het is wel jouw clubje, werkgroep of team, waar je je het meeste thuis voelt.

Kwaliteiten en (werk)ervaring tellen:

Je thuis voelen in het landschap of de vereniging gaat kennelijk beter, als je iets kan doen waar je goed in bent, wat je uitdaagt, wat een beroep doet op je kennis en kunde.

Ik was verbaasd te horen hoeveel verschillende beroepsgroepen vertegenwoordigd zijn. Let maar eens op de oude beroepen van de vele gepensioneerden. Van techniek tot zorg, van onderwijs tot justitie, van commercie tot dienstverlening. Iedereen kan zich hier kennelijk thuis voelen, en wat een kwaliteiten hebben we daarmee in huis! Wat een bijzondere onderneming is HWL, dat zo'n grote heterogene groep Hoeksche Waarders samen verant-

woordelijkheid nemen voor eenzelfde doel. Wat leerde ik nu voor mijn nieuwe bestuurlijke baantje?

Dat 'thuis voelen in vereniging en land schap' de belangrijkste boodschap is?

Als dat klopt, ga ik er vooral op letten:

- dat sociale contacten, gezelligheid, aandacht en waardering, belangrijk zijn, om je als vrijwilliger thuis te voelen.
- dat vrijwilligers die zich thuis voelen meer verantwoordelijkheid en initiatief nemen.
- dat verantwoordelijk kunnen zijn, je kwaliteiten kunnen inzetten en kunnen werken aan een goed doel, met HWL zeker gaat lukken.

Reageren kan naar redactie@hwil.nl, want ik (Dick) blij nieuwsgierig, waar jij het voor doet.

WAT IS DAT? (4)

Merijn van den Hoogenhoff

Niet elke maand kruist er iets je pad dat de moeite waard is om te bespreken. Maar de afgelopen tijd waren er toch weer twee voorwerpen waarvan iets leuks te vertellen is.

Toen ik na het weekend weer op mijn werk kwam lagen deze vleugels voor mij klaar met een briefje van de vinder. De persoon had wel een idee wat het zou zijn, maar wilde het toch zeker weten. Zoals zij al dacht, zijn het twee vleugels van een jonge fazant. Dat is voor velen een gemakkelijk te determineren iets. Toch zijn het deze vleugels, soms gecombineerd

met de snavel, die veel mensen op het verkeerde been zetten. Omdat de snavel van een fazant vrij scherp en krom is, heeft het iets weg van een roofvogel. Sommige mensen melden dan ook een dood gereden roofvogel, waar het vaak gaat om een dode fazant.

Bij dit volgende "ding" zit wel een aardig verhaal.

De persoon die hem mee nam vertelde

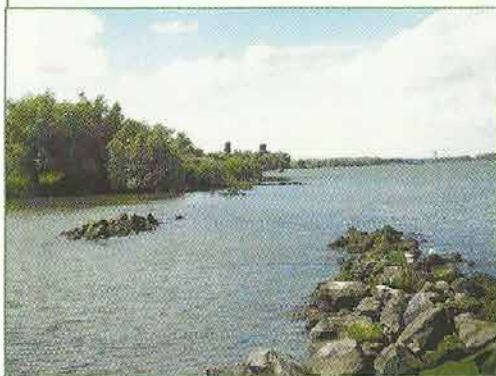
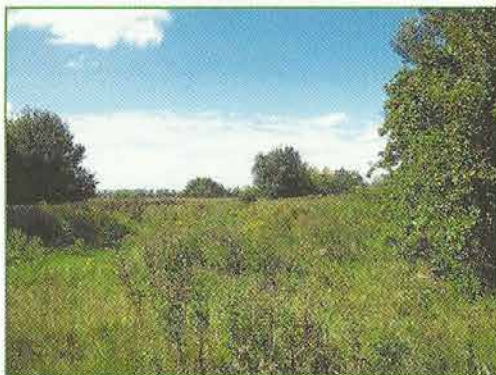
dat ze een aantal dagen daarvoor een wat wit weggetrokken partner het huis in zag komen. Op de vraag wat er was, zei hij "er zit een beest mij aan te staren vanuit het openhaard hout" Bij nader onderzoek bleken de ijzig starende ogen toe te behoren aan een al lang overleden bruine rat. Dit dier was tussen het hout dood gegaan en echt prachtig gedroogd.

Ook zulke leuke, aparte of raadselachtige vondsten gedaan? Dan kun je ze inleveren bij NBC Klein Profijt of een foto sturen naar kantoor@hwl.nl

ONMISBAAR!

Dick Bussing.

Gebiedsgericht biologisch onderzoek lijkt onmisbaar! Dit kan men lezen in een rapport van 10 jaar vogels kijken en tellen in Oud-Beijerland, een nieuwe aanwinst.

Er zijn weer vele rapportages en jaarverslagen beschikbaar over biologisch onderzoek in de Hoeksche Waard. Deze meestal gebiedsgerichte onderzoeken worden gehouden door vrijwilligersgroepen van de vereniging HWL, soms op eigen initiatief, vaak ten behoeve van landelijke monitoring en soms met een

vergoeding in opdracht van een terreinbeheerder of gemeente. In de onderzoeken wordt nauwkeurig aangegeven hoe het staat met de kwaliteit en rijkdom aan vogels, vlinders, zoogdieren, planten, paddestoelen e.d. gedurende een bepaalde periode.

Een belangrijke aanwinst voor de gemeente Oud-Beijerland is het rapport 'Tooinflooters en zwaovelties', uitgebracht op eigen initiatief door de vogelwerkgroep, afdeling West, onder redactie Frank van Gessele. Jarenlang zijn er soortenlijsten bijgehouden op basis van waarnemingen en vele vogelexcursies. Zowel broedvogelinventarisaties als wintervogeltellingen vonden plaats. Van 183 soorten die in Oud-Beijerland voorkomen is er een beschrijving. Gebiedjes als Kleiput en Oude Tol worden uitgelicht in de rapportage vanwege de politieke en juridische plannen met het gebied. Biologische onderzoeken zijn van belang om de stand van de biodiversiteit te meten. De soortenrijkdom neemt volgens het flora- en faunaonderzoek af. Nu het stimuleren van biodiversiteit bij alle gemeenten

steeds vaker aandacht krijgt, komen de HWL-onderzoeken ook meer in de belangstelling. Dat is goed nieuws voor de circa 100 vrijwilligers die de onderzoeken verrichten.

Bij de ontwikkeling van het nationaal landschap wordt steeds meer gebiedsgericht gewerkt. Zie de Structuurvisie Hoeksche Waard 2030. Dat betekent dat het plannen maken voor een nieuwe woonwijk, een weg, een natuurgebied of een bedrijf vooraf gegaan wordt door gebiedsgericht onderzoek. Past het plan wel of niet in dat gebied op grond van de landschappelijke kwaliteiten, cultuurhistorische elementen en aanwezige flora en fauna? HWL verwacht dat gebiedsgericht biologisch onderzoek onmisbaar is in het nationaal landschap.

Het rapport 'Tooinflooters en zwaovelties' is in te zien in het documentatiecentrum van Natuurbezoekerscentrum Klein Profijt en in het Kenniscentrum nationaal landschap van het Nationaal Landschap Centrum.

IN ONZE ACHTERTUIN

Ank Kortenbach

Onze achtertuin is een stukje natuur aan de rand van ons dorp. Een gewoon rijtjeshuis, dat vlak bij de geluidswal van de Kiltunnelweg ligt. Onze tuin staat vol met bomen en struiken, veel hiervan zijn vanzelf gekomen en hebben we laten staan omdat ze de tuin mooi opvullen. Door dat wij onze tuin zo laten begroeien komen er allerlei vogels en insecten zoals waterjuffers en vlinders op af.

Wat vogels betreft zijn de koolmezen in de meerderheid, maar ook een groep van twaalf huismussen verblijft al tijlpend bij ons in de tuin. Verder zijn er merels, die al twee keer een nest met jongen hebben grootgebracht, er zijn pimpelmezen, groenlingen, roodborst, lijster, winterkoning, zwartkop, spreeuwen maar het mooist van alles vinden wij de spechten.

Afgelopen winter kwam er steeds een mannetje grote bonte specht bij ons eten van de vetbollen. Een geweldig gezicht als je deze vogel nog nooit in levende lijve hebt waargenomen.

De eerste keer kwam hij aarzelend, echter toen hij wat gewend was kwam hij steeds vaker. De hele dag door was hij te vinden in de dennenboom bij de vetbollen en als er vogels bij hem of het eten in de buurt durfden te komen werden ze weg-

gejaagd. Hij beschouwde dit als zijn gebied. De andere vogels kwamen niets tekort hoor want er hing genoeg voor iedereen.

In het voorjaar bleef hij een poosje weg dus wij dachten dat hij een ander stekje had gevonden.

Het voorjaar vorderde en opeens was hij er weer, nu in gezelschap van mevrouw specht.

De twee hebben een tijdje samen het voedsel gedeeld en dat zonder ruzie. Mevrouw specht verdween weer op een dag, maar meneer specht bleef komen en vloog soms met eten in zijn snavel weg, moest hij misschien ergens zijn vrouwtje verzorgen? Aan het begin van de zomer zagen we ineens weer het mannetje en het vrouwtje samen in de boom, tot onze grote verrassing zagen we ook nog twee jonge spechten die gevoerd werden door ons spechten paar.

Tot op de dag van vandaag komen er nu dus regelmatig vier spechten in onze tuin die heerlijk profiteren van het door ons op gehangen voedsel.

Spechten in een gewone achtertuin, wat een belevenis. Wij hopen dat ze nog lang onze tuin weten te vinden en wie weet krijgen we nog meer verrassingen op vogel gebied te zien de komende jaren.

HET 'GROENE VERLEDEN'

Arie Pieters

Bomen in vroeger tijden. Hoe 'groen' zag uw dorp, buurt, stad, of straat er pakweg 50 jaar, of misschien wel meer dan 100 jaar geleden uit? Iets waar je natuurlijk niet elke dag bij stil staat. Maar als het om het groen in een dorp, of stad gaat is er een goede kans dat het antwoord 100% meevalt.

Wanneer ik namens de regionale bomenstichting potentieel monumentale bomen nomineer voor het landelijke Register van Monumentale bomen proberen we ook altijd research te doen met behulp van oude foto-archieven.

Je kunt prima schattingen maken van de leeftijd van een oude boom op basis van bijvoorbeeld de stamomtrek. (Opgemeten op circa 1.30 meter hoogte.)

Toch is het wel een extra pluspunt als je over hele oude foto's beschikt, waar de desbetreffende boom al op te zien is. Bovendien mag ik wel graag oude, soms vergeelde foto's 'napluizen' op zoek naar interessante oude bomen, dus voor mij is het een beetje het nuttige met het aangename combineren.

Wanneer ik dan dergelijke oude kiekjes zit te bekijken valt het mij regelmatig op dat er, zeker in de vooroorlogse jaren, vaak veel bomen te zien waren in de straten en dorpen. Blijkbaar waren onze grootouders en overgrootouders

werden aan-
geplant. In
het geval van
's-
Gravendeel is
het dan niet
echt moeilijk
zoeken, want
er zijn twee
prominente
locaties in
ons dorp die
er wat dat
betreft uit-
springen.
Enerzijds de
Kreek in het
centrum van

toch niet alleen 'puur praktisch' bezig, als het om de 'aankleding' van hun leefomgeving ging. Natuurlijk vervulden in de jaren voor pakweg 1950 ook veel bomen nuttige functies. Hier in de Hoeksche Waard stonden in die jaren nog vaak rijen Italiaanse populieren rond boerderijen als windvangers en ook lei-
linden, als een 'natuurlijk zonnescherm' kwam je bij flink wat dijkhuizen en boerderijen tegen. Aldus ik ben mij eens wat meer gaan verdiepen in 'het groen van vroeger' en daarvoor ben ik dicht bij huis gebleven; mijn eigen woonplaats 's-Gravendeel. Gelukkig beschik ik over een aantal fraaie oude (digitale) foto's van ons dorp. Het gaat dan over opnamen uit de periode 1900-1930.

Statische oude iepen

Ik heb met name gekeken naar plekken in het dorp waar bomen ook deels puur voor 'de aankleding' van de omgeving

het dorp en daar niet ver vandaan de Ned. Hervormde Kerk.

Op een prachtige oude foto uit 1900 is te zien dat langs de Kreek tientallen, statige iepen staan. Gelet op de stamomvang gaat het hier om bomen die al behoorlijk op leeftijd zijn. Ik vermoed zeker ergens tussen de 50-60 jaar. En de vergelijking met de tegenwoordige tijd? Die valt ruim in het voordeel van 'het verleden' uit. Er stonden toen minstens tweemaal zoveel bomen langs de Kreek als nu in 2010. Ook op foto's van van de Ned. Hervormde Kerk uit het begin van de vorige eeuw valt weer op hoe 'populair' iepen destijds blijkbaar waren. Rond de kerk en ook in de nabijheid daarvan stonden namelijk enkele tientallen iepen. Op dit moment staan pal naast de kerk de tien monumentale platanen, die in 1927 als plaatsvervangers voor de iepen zijn aangeplant.

De platanen, die inmiddels rond de 90-95 jaar oud zijn, zijn prachtige bomen geworden en bezitten sinds 2002 de monumentale status. Kijken we echter puur naar de aantallen bomen dan kunnen we niet anders dan constateren dat er dus in lang vervlogen tijden veel meer bomen op deze plaats stonden... Om in sporttermen te spreken: 2-0 voor het verleden.

Gezond verstand

Ik zal eerlijk zijn, ik kom ook weleens mensen tegen die niets met bomen hebben. Sterker nog, die vinden dat bomen alleen thuishoren in bossen en parken... Voor de rest is het allemaal maar 'lastig', die bomen. Vallende bladeren in je tuin, op je auto, van die 'vervelende' vogels die er hun thuis in zoeken en 'lawaai'

gaan zitten maken, buren die hun boom te dicht op de erfgrans van de tuin hebben staan. Kortom, het type mensen die regelmatig voorbij komen in het TV-programma de Rijdende Rechter.

Eén van de argumenten die zulke mensen mij weleens voor de voeten hebben geworpen was steevast: 'vroeger stonden er ook niet zoveel bomén'.

Tja, als ik kijk naar 's-Gravendeel is dat argument dus nu rijp voor de prullenbak. Blijkbaar waren er onder onze voorouders wat meer 'bomenminnaars' dan nu, of misschien hadden mensen vroeger in sommige opzichten wel iets meer 'gezond verstand' en beseften ze toen al dat bomen in de omgeving hen vooral pluspunten opleverden.

STAGES

Joost Klevit

Met regelmaat krijgt HWL verzoeken om een stageplek te bieden. Er wordt altijd geprobeerd om hieraan invulling te geven.

HWL vindt het haar maatschappelijke plicht om mee te werken aan het opleiden van jonge mensen. Er wordt gezocht naar een stage opdracht die past bij de opleiding van de stagiaire en die ook een meerwaarde heeft voor HWL. De studenten krijgen een werkplek in één van onze bezoekerscentra en helpen ook af en toe bij het dagelijkse werk

in deze centra. Afgelopen zomer studeerden twee hbo'ers dier- en veehouderij af bij HWL. Zo werd er onderzoek gedaan naar de mogelijkheden voor het beheer met schapen in onze natuurterreinen.

Dit leverde een zeer bruikbaar rapport op, waar HWL mee verder kan. Ook werd het beheer met Schotse Hooglanders van het natuurgebied De Staart geëvalueerd in een afstudeerproject en werd een beheerplan voor de toekomst van dit gebied gemaakt.

Na de vakanties gaan er weer stagiaires aan de gang. Er wordt een beheerplan gemaakt voor de omgeving van het Nationaal Landschap Centrum door een student Bos- en Natuurbeheer en een studente 'management reizen' gaat aan de slag met arrangementen en busexcursies. Ook voor begin volgend jaar ligt er alweer een verzoek voor een stage plek.

Zo leveren jonge mensen een welkome bijdrage aan de opbouw van HWL en het werk van de vereniging en HWL draagt bij aan hun opleiding, waarbij natuur en landschap centraal staat.

VOGELNIEUWTJES 2010.

Janus Verkerk

Ieder jaar opnieuw is het weer spannend hoe de stand onze broedvogels zich ontwikkelt. Van een aantal soorten proberen we dat jaarlijks te volgen, een hele klus.

Bijvoorbeeld van kerkuilen waar in samenwerking met boeren zo'n 60 nestkasten voor geplaatst zijn veelal in de schuur van mooie oude boerderijen. Dat leverde uiteindelijk in het jaar 2000 het eerste broedgeval op van een Kerkuil sedert de ongeloflijk strenge winter van 1962/63 toen het Nederlandse bestand vrijwel was weggevaagd.

Dat beschermen helpt bewezen de uitkomsten van de daaropvolgende jaren. De stand nam toe met een topjaar van 12 broedparen in 2007. Een paar strenge winters verder schommelt de stand zo rond de 10 broedparen. Dit jaar geen uitzondering. Tot nu toe werden in 9 kasten jongen geringd maar mogelijk komen er nog een paar stelletjes bij. Soms komen Kerkuilen tot broeden tot in oktober. Mede dankzij de inspanningen van Joop van de Berg, Dick van Houwelingen, Rob Burgmans en de medewerking van landbouwers beschikken we over deze informatie.

Erg leuk was dat na de ontdekking van het eerste broedpaartje boomklevers vorig jaar nu een 2^e paar kon worden gelokaliseerd. Ergens aan de zuidrand van de Hoeksche Waard gewoon in een buitendijks gelegen griend. Normaliter bewoont de soort oude landgoederen en oude loofbossen met bij voorkeur veel oude eiken. Het vorig jaar ontdekte paar bewoont het hof van Moerkerken.

Volgens de eigenaresse was het ontdekkingsjaar niet het eerste jaar dat boomklevers te zien waren op "het Hof". Strenge winters heffen ook een hoge tol op ijsvogels. Kwamen in het topjaar 2008 meer dan 25 paartjes tot broeden, vorig

jaar was de stand gekelderd naar de helft en dit jaar resten nog slechts 6 broedparen. (voor zover ons bekend) Maar zeker niet getreurd want een paar zachte winters en de stand vliegt weer omhoog. Ijsvogels broeden n.l. meerdere keren per jaar en kunnen per broedsel wel 6 jongen produceren.

Oeverzwaluwen beleefden een topjaar. De kolonie in de APL polder van SBB telde maar liefst 575 broedparen en is daarmee één van de grootste van Nederland.

Ook langs de Oude Maas ontstond een fraaie kolonie van 121 nesten. Aangevuld met nog wat kleinere kolonies komen we op bijna 750 broedparen. Volgend jaar komt een nieuw aangelegde wand beschikbaar langs het Hollandsch Diep. De verwachtingen daar zijn ook hoog gespannen.

Mocht u aanvullende informatie hebben aarzel dan niet om rechtstreeks te mailen naar janusverkerk@hetnet.nl Vogelwerkgroep Hoeksche Waard Indien gewenst wordt de informatie vertrouwelijk behandeld.

BEDRIJVENTERREIN HOEKSCH WAARD

Jan Prince

Nog geen uitspraak Raad van State over Bedrijventerrein Hoeksche Waard.
Raad van Commissarissen blokkeert convenant tussen HWL en Bedrijvenpark.

Beroep bij de Raad van State

In juli 2009 ging HWL in beroep tegen het goedkeuringsbesluit van Gedeputeerde Staten betreffende het bestemmingsplan Regionaal Bedrijventerrein Hoeksche Waard. Kern van het beroep is dat HWL van mening is dat er onvoldoende maatregelen zijn genomen om het bedrijvenpark in te passen in het nationaal landschap Hoeksche Waard. De verplichting hiertoe heeft de regering vastgelegd in de Nota Ruimte. Hierin staat dat grootschalige bedrijventreinen niet zijn toegestaan in een nationaal landschap. Als een dergelijke ingreep onvermijdelijk is zullen mitigerende (maatregelen om de ingreep in te passen) en compenserende maatregelen moeten worden getroffen. In hoeverre een bedrijventerrein van 60 ha netto kan worden aangemerkt als grootschalig, is een punt waar de Raad van State over zal moeten oordelen. Het gaat hierbij vooral om fase 1 van het plan, de eerste 20 ha, gelegen rond de Boonsweg. Fase 2 en 3 (beide eveneens 20 ha) zijn als te ontwikkelen gebied in het plan aan-

gegeven en moeten op later moment worden uitgewerkt als daar de behoefte toe is.

De inpassing van planfase 1 bestaat uit een smalle groenstrook aan de westzijde van het terrein, tussen de Boonsweg en de Mollekade, en enig groen aan de noordzijde van het plangebied nabij de Gorzenweg. Te weinig vinden wij en geen afspiegeling van het stedenbouwkundig plan, waarin juist wel veel groen is ingetekend. Voor alle duidelijkheid, HWL is niet tegen de aanleg van het bedrijventerrein op zich. Eerder al hebben we het standpunt ingenomen dat er beter één regionaal bedrijventerrein in de Hoeksche Waard kan komen dan een voortgaande uitbreiding van bestaande en aanleg van nieuwe terreinen bij de dorpskernen. Die groei is nu ingeperkt.

Convenant met Bedrijvenpark gaat niet door

Op initiatief van het Bedrijvenpark (de projectontwikkelaar van het bedrijventerrein) is er vorig jaar overleg geweest tussen het Bedrijvenpark en HWL. Reden was dat het Bedrijvenpark extra

gronden aan kon kopen, bestemd voor landschappelijke inpassing. Het ging hierbij om een bredere groenstrook aan de westzijde en een ruimhartige groenblauwe zone rond de Gorzenweg. Daarbij was het voorstel om afspraken tussen het Bedrijvenpark en HWL over landschappelijke inpassing vast te leggen in een convenant, dat HWL voldoende zekerheid moest bieden dat afspraken zouden worden nagekomen. Het convenant verschaftte een goede uitgangspositie om de inpassing van het terrein en de aanpassing van de omgeving optimaal te kunnen realiseren. Een afweging daarbij was of het beroep staande moest worden gehouden. Was dit nog wel zinvol als landschappelijke inpassing, waartegen werd geappelleerd, toch gerealiseerd zou worden? HWL koos ervoor om, na ondertekening van het convenant, het beroep in te trekken.

Op het moment echter dat het convenant in de laatste uitwerkingsfase was, zag de Raad van Commissarissen van het Bedrijvenpark dit niet zitten. De Raad van Commissarissen bestaat uit verte-

genwoordigers van de Hoeksche Waardse gemeenten. De Raad van Commissarissen vond dat het niet aan het Bedrijvenpark was om afspraken te maken met een maatschappelijke organisatie. De Raad van Commissarissen vond dit meer een zaak voor de gemeentelijke bestuurders. Samenwerking met maatschappelijke organisaties zag men toch vooral via het (toen in oprichting zijnde) Samenwerkingsorgaan Hoeksche Waard. Hiervoor zal een speciaal overlegorgaan worden ingericht. De Raad van Commissarissen blokkeerde aldus het convenant en verwees het overleg met HWL naar het nog op te zetten overleg in SOHW-verband. Een teleurstellende gang van zaken en voor ons reden om het beroep staande te houden.

Voorafgaand aan de uitspraak van de Raad van State wordt een hoorzitting gehouden, waarbij partijen hun standpunten nader kunnen toelichten. De datum van deze hoorzitting, en dus ook de datum van de uitspraak, zijn op dit moment, bij het ter perse gaan van de Waardzegger, nog niet bekend.

Het stedenbouwkundig plan (kaart 1) geeft de beoogde eindsituatie aan. In het bestemmingsplan fase 1 (kaart 2) is slechts een minimale hoeveelheid groen ingetekend.

Op de hoogte blijven:
hou onze website in de gaten:
www.hwl.nl

ORCHIDEEËN

Walraden de Man

Veel Orchideeën in de gebieden van HWL.

Dit jaar staan er veel Orchideeën in de ruim honderd twintig hectaren natuur gebieden die HWL beheert. Iets om blij mee te zijn, een goed beheer werpt resultaat af.

Het gaat om diverse soorten, zoals Rietorchis, Brede orchis en Bijen orchis. Orchideeën zijn prachtige maar eigenzinnige planten die veel eisen stellen aan hun vestigingsplaats.

gebreed. Soms vinden we een soort plant die we nog niet eerder gezien hebben en die een verrassende achtergrond blijkt te hebben, dan wordt het determineren met behulp van de Flora tot één van ons resultaat heeft.

Zo ook onlangs, het ging om een plantje dat we vonden in de buurt van veel riet, groeiend op natte grond. De kleine plantjes vormden bij elkaar een deken van ongeveer een vierkante meter. Iedere bloem witachtig met vier kroonbladeren en de bloem nog geen halve centimeter in doorsnede, staande op een steeltje. De vettige bladeren ongeveer een centimeter lang.

Dit waterplantje *Watercrassula* is afkomstig uit Australië en Nieuw Zeeland, in Nederland hebben mensen het in de vijver of in een aquarium. Sinds 1995 is het ingeburgerd.

Met deze *Watercrassula* wil ik aangeven dat hij niet in onze sloten en watergangen

moet komen omdat hij met zijn massa de waterhuishouding flink kan verstoren. De vreugde bij het vinden van een plantensoort kan dus verkeren!

De plantenwerkgroep verricht inventarisaties in diverse gebieden gedurende de zomermaanden.

Zo kun je in de loop der jaren vaststellen of een groep Orchideeën zich heeft uit-

DE MUIS IS DOOD, LANG LEVE DE MUIS!

Merijn van den Hoogenhoff

Bij velen is bekend dat zoogdieren een verborgen bestaan leiden. Zij gaan er op een paar uitzonderingen na, 's avonds of 's nachts op uit. Dat maakt het onderzoek naar deze groep er niet gemakkelijker op. Zelfs de batdetector, life traps en zeer vroege of late excursies lossen maar een deel van dat probleem op. Elke melding van een zoogdier wordt hierdoor extra belangrijk. Zo ook het melden van dode zoogdieren.

Toen in de afgelopen jaren het jaar van de egel en de bunzing voorbij kwamen, bleken met name de dood gereden exemplaren van zeer grote waarde. Dit onder het motto "hoe meer er dood gereden worden, hoe meer er zijn".

Dat lijkt niet met elkaar te rijmen, maar het is (over het algemeen) maar een gedeelte van de populatie die dood gereden wordt.

En dan is de som heel gemakkelijk. Wanneer je er veel hebt worden er veel dood gereden en heb je er weinig, dan zullen ze ook niet onder de wielen van de auto komen.

Ongeveer zo gaat dat ook met muizen.

Veel mensen zien vaker een muis dood dan dat ze hem levend ontmoeten. Daarom ook is het van groot belang dat al die kleine dode stukjes informatie verzameld worden. Hiermee kun je de puzzel weer een stuk completer maken en waar kun je die informatie beter vandaan halen dan bij de specialist!

Een auto haal je bij de auto-dealer en een computer bij de elektronicazaak. Nou dan

halen de we muizen informatie bij de... juist huiskat! Er is geen grotere specialist dan onze Diesel, Poekie of Minoes. Met de meer dan één miljoen exemplaren in Nederland, is het een research team van formaat. Per jaar bemachtigen ze miljoenen muizen en andere prooidieren en leggen die keurig op de mat of voor de deur.

Ook al bind je ze een belletje om of heb je ze heel vermanend toegesproken, elke morgen ligt er weer zo'n cadeautje.

En die informatie wil ik erg graag hebben. Dit zielige en wat viezige hoopje kan voor hij de groencontainer of vuilnisbak in gaat veel doen om een goed beeld te krijgen welke soorten muizen er in de Hoeksche Waard en daarbuiten leven. In heel Nederland wordt nu extra hard gezocht naar deze informatie.

Wat is nu de bedoeling:

Ik zou graag langer dan één keer gebruik willen maken van deze huiskatten en vooral hun baasjes. Elke melding is een aanwinst, maar graag zou ik zoveel mogelijk kattenbezitters willen vragen of ze voor een langere periode alle dode muizen aan mij willen melden. Ik ben net zo blij met de 24ste huismuis als met de eerste rosse woelmuis.

Wanneer we dit, laten we zeggen een jaar vol kunnen houden, krijgen we een mooi resultaat en kunnen we waarschijnlijk ook nog eens zien wanneer de meeste muizen gevangen worden.

Hoe werkt het:

1. U vindt een muis en maakt daar foto's van die duidelijk de kop, buik, rug en staart laten zien en één van het hele lijf. *Of u brengt hem bij NBC Klein Profijt.*
2. U noteert de datum van de vondst en de locatie(straat, nummer en woonplaats) en stuurt dat samen met de foto's naar kantoor@hwl.nl *(Of op een papiertje bij de muis die u langs brengt.)*

Ik determineer de muis aan de hand van de foto's of door de echte muis te onderzoeken. En geef de uitslag aan u.

Ik zal dan ook elk kwartaal aan alle mensen die mij hier bij willen helpen een overzicht sturen met wat er al gevangen is. Voor verdere vragen of meldingen kunt u terecht op 0186 621 888 of kantoor@hwl.nl. Even vragen naar Merijn van den Hoogenhoff

NIEUWS OVER KAMERPLANTEN

Arie Pieters

We hebben ze bijna allemaal wel in huis staan; kamerplanten. De één wat meer dan de ander, maar er is vrijwel geen woning in Nederland waar je geen planten in huis aan zal treffen. Ondanks de opkomst van allerlei soorten kunstplanten, vanaf halverwege de jaren negentig van de vorige eeuw, lijkt de verkoop van 'echte' planten de laatste jaren weer in de lift te zitten.

Verreweg de meeste mensen hebben kamerplanten in huis om hun decoratieve waarde. Er zijn ook hobbyisten die bepaalde soorten kweken. 'Onze' kamerplanten zijn meer dan alleen decoratief. Recente onderzoeken door de NASA hebben aangetoond dat verschillende planten hele krachtige luchtzuiveraars zijn en dat ze bijdragen tot de verbetering van de luchtkwaliteit in woningen en gebouwen.

Het fysiologische effect van planten in de leef- en werkomgeving bestaat o.a. uit een effect op de luchtvochtigheidsgraad, geluidsabsorptie en het zuiveren van de omgevingslucht. Dit laatste omdat 'gewone' kamerplanten in staat zijn om zonder afvalproducten de lucht te zuiveren. De planten zetten water, zonlicht en gassen (zoals koolzuurgas en CO₂) via hun bladeren om in suikers en zuurstof.

Op die manier zuiveren ze de lucht en zorgen ze voor een optimale luchtvochtigheid, wat bijvoorbeeld bij airconditioning van groot belang kan zijn.

Gaat het hier om dure zeldzame planten? Dat blijkt echt niet het geval. Sterker nog, enkele van de kamerplanten met de meeste luchtzuiverende kwaliteiten blijken heel gewone soorten als bijvoorbeeld de Ficus, Sansevieria, Dracaena en Dieffenbachia te zijn. Kamerplanten die al decennia bekende kamerplanten in de Nederlandse huiskamers zijn en vrijwel bij elke 'bloemist' om de hoek te koop. Voor wie 'zuivere lucht' in huis wil hebben is er dus alle reden om wat extra planten in huis te halen.

Een goede luchtkwaliteit in huis kan ondermeer klachten helpen voorkomen die worden aangeduid met het zogenaamde 'Sick Building Syndrome'. Hieronder vallen klachten zoals hoofdpijn, branderige ogen en geïrriteerde slijmvliezen. Dergelijke klachten kunnen soms ontstaan door bouwmaterialen en kunststoffen, maar ook door elektrische apparaten in huis. Onderstaande kamerplanten haalden prima resultaten in het onderzoek van krachtige luchtzuiveraars.

Meer info: www.plants-for-people.com

ACTIVITEITENPROGRAMMA

Vanaf heden worden alle activiteiten in één overzicht gepresenteerd.

Het betreft nog een pilot. Sommige gegevens hebben de redactie te laat bereikt om het nog aan te passen in het overzicht.

Hieronder vindt u nog wat extra informatie voor zover dat gewenst is.

Het radiodebat blijkt verplaatst te zijn naar **zaterdag 30 oktober**.

Door tegenstrijdige berichten is het onduidelijk waar de workshop monitoring biodiversiteit plaats vindt.

De lezing van 24-10 is onder voorbehoud.

Voor al deze onduidelijkheden excuses, vraag het na bij KP of NLC

Er is één combinatie lezing en excursie, de prijs is niet bekend bij de redactie.

Voor het symposium en de workshop dient u zich aan te melden bij:

joorschot@sohw.nl

Debat: aanmelden niet nodig.

Symposium, workshop en debat zijn gratis toegankelijk

De Lezing door Flip Scherbeijn over het knotten van Wilgen, op 31 oktober 14.00 uur in het NLC is tevens een mooie inleiding op het nieuwe knotseizoen 2010/2011 dat een weekje later op de Natuurwerkdag van 6 november start op de Oude Klemse dijk.

Lezingen: € 1,50 voor leden en € 3,00 voor niet-leden

Excursies:

Let op: van te voren aanmelden! Bij voorkeur via excursies@hwl.nl of bel/sms eventueel naar 06-22 75 20 67

Kosten standaardexcursie: € 2 leden, € 3 niet-leden, € 1 kinderen t/m 12 jaar

Kosten speciale excursie: € 3 leden, € 4 niet-leden, € 2 kinderen t/m 12 jaar

ACTIVITEITENPROGRAMMA 2010

Soort	Datum	Tijd	Thema / waar	Locatie of Verzamelpunt
Excursie	18-9 (zaterdag)	9.00 - 11.00	Trekvogels - Oosterse Bekade Gorzen	Ijsbaan Schuringsedijk, Numansdorp
Markt	18-9 (zaterdag)		Herfstmarkt	NLC, Veerweg, Numansdorp
Excursie	2-10 (zaterdag)	10.00 - 12.00	Laarzenwandeling - Klein Profijt	Klein Profijt, Zalmpad 11, Oud-Beijerland
Lezing	4-10 (maandag)	20.00	Paddenstoelen	Klein Profijt, Zalmpad 11, Oud-Beijerland
Workshop	6-10 (woensdag)	13.00 - 17.00	Workshop monitoring biodiversiteit	NLC, Veerweg, Numansdorp
Debat	9-10 (zaterdag)	10.00 12.00	radiodebat LIVE met radio HW	NLC, Veerweg, Numansdorp
Combinatie Lezing+	10-10 (zondag)	10.00	Oosterse bekade Gorzen	NLC, Veerweg, Numansdorp
/Excursie	10-10 aansluitend		Oosterse bekade Gorzen	alleen deelnemers lezing
Excursie	17-10 (zondag)	14.00 - 16.00	Paddenstoelen - Hof van Moerkerken	Wilhelminastraat 66, Mijnsheerenland
Symposium	22-10 (vrijdag)	9.30 - 14.00	Onderwerp ?	NLC, Veerweg, Numansdorp
Lezing	24-10- (zondag)	20.00	Passie met cultuurhistorie (onder voorbehoud)	NLC, Veerweg, Numansdorp
Excursie	30 & 31-10 (weekend)	8.00 en 20.00	Muizeninventarisatie - Klein Profijt	Klein Profijt, Zalmpad 11, Oud-Beijerland
Lezing	31-10 (zondag)	14.00	Knotten	NLC, Veerweg, Numansdorp
Excursie	6-11 (zaterdag)	14.00 - 16.00	Mossenexcursie - Rond NLC	NLC, Veerweg, Numansdorp
Excursie	21-11 (zondag)	10.00- 12.00	Sporen in de natuur - Oeverlanden	Parkeerplaats Buitendijk dichtbij Schenkeldijk, Strijen
Markt	27-11 (zaterdag)		Winterfair	Klein Profijt, Zalmpad 11, Oud-Beijerland
Excursie	29-12 (woensdag)	14.00 - 16.00	Oliebollenwandeltocht - Esscheplaat	Parkeerplaats Buitendijk dichtbij Schenkeldijk, Strijen
Kijk voor meer en de meest recente informatie op www.hwl.nl				

IN HERINNERING

Marie-José van Sambeek, echtgenote van Bob Wiggers is geheel onverwacht overleden. Vol ongeloof hoorden wij dit bericht.

Veel HWLers kennen Marie-José van het meewandelen met de jaarlijkse oeverloop. Zij droeg de natuur een warm hart toe. Samen met Bob, maar ook met vrienden hebben ze vele natuurreizen gemaakt waarvoor Marie-José de organisatie voor haar rekening nam. Sinds de oprichting in juni 2008 was Marie-José "vriend" van het Nationaal Landschap Centrum.

Niet alleen de natuur had haar belangstelling, zij was ook warm en belangstellend naar mensen toe.

Ze laat een enorme lege plek achter, in de allereerste plaats bij Bob, de kinderen en kleinkinderen. Wij wensen hen dan ook veel sterkte bij het verwerken van dit grote verlies.

DE EGELOPVANG HOUDT OP TE BESTAAN

Ank Kortenbach

Vijftien jaar lang heb ik met veel liefde en plezier de egels in de Hoeksche waard verzorgt en ze weer uitgezet. Meer dan 1159 egels heb ik in mijn handen gehad.

Nu moet ik helaas op doktersadvies mijn handen rust gunnen. Het verzorgen van de egels werd me te zwaar en te pijnlijk. Ik heb met veel moeite de beslissing genomen om te stoppen met de egelopvang.

Op dit moment is er nog geen opvolging bekend maar ik zal er alles aan doen om de egel te behouden voor de Hoeksche waard.

Ik wil iedereen bedanken die de afgelopen jaren vertrouwen in mij heeft gehad.

VOORAANKONDIGING EXCURSIES 2011

22 /1 van 14-16 u, een ganzenexcursie door het Oude Land van Strijen

20/2, 10-12 u een wandeling over Tiengemeten

26/3 10-12 u, een wandeling door de Geertruida Agatha polder

Meer informatie in de volgende Waardzegger of op www.hwl.nl

HWL

Hoekschewaards Landschap

Postbus 1080, 3260 AB Oud-Beijerland

OEVERLOOP

De cirkel wordt geopend
ruim 80 gaan op stap
Het water links, de polder rechts

Dreunend bonkt een zesbak
door de Oude Maas

Ganzen aakkeren over
het verwaait en
de verschijnt

et, dijk op
er op
hek over
jken ons aan
n wiegen langs

erlijks ritueel
men en erflaters
van een landschap waar elke
kluit 1000 malen is gekeerd
Waar het water wordt geweerd
en toegelaten volgens plan
Ronding en hoek door elke generatie
opnieuw verdeeld en ingekaderd

Rijkdom is opnieuw geijkt
naar schoonheid en verwondering
Heemst en rode ogentroost
voor suikerbiet en tarwe
Taai bevochten en bereikt
zoals de 80 na drie dagen
gelijkgestemd en zonder klagen
de hoge groene cirkel sluiten

Impressie van
Aad van Diemen, augustus 2010

